

**Läänemaa 3. klasside
emakeeleolümpiaad
15.03.2012**

NIMI

KOOL

Punktide arv

Koht

1. Kuula August Jakobsoni muinasjutu „Hiir, vähk ja sitikas“ 1. osa.

Tõmba joon alla sõnadele, mis tekstis on teistsugused.

Sulane teenis kadedat peremeest, sai aastas kopika tasu. Sai palga kätte, sammus allika juurde, viskas kopika vette ja ütles:

"Kui olen töötanud hästi, tulgu raha tagasi pinnale, kui aga halvasti, mingi põhja."

Ja kopikas vajuski põhja.

Siis teenis sulane ihnsat peremeest teise aasta ja sai jälle kopika palka. Sai raha kätte, läks allika juurde, viskas kopika vette ja lausus:

"Kui olen töötanud hästi, tulgu mõlemad rahad pinnale, kui aga kehvasti, mingi ka teine raha põhja."

Ja teinegi raha läks põhja.

Siis teenis töömees ihnsat peremeest kolmandagi aasta ja sai ka sel korral kopika palka. Sai palga kätte, läks allika juurde, viskas kopika vette ja ütles:

„Kui olen töötanud hästi, tulgu kõik kolm raha pinnale, kui aga halvasti, mingi ka see viimane raha põhja."

Ja ennäe imet: kõik kolm raha kerkisid allika põhjast veepinnale.

- **Kuula veelkord ja kontrolli, kas joonisid alla õiged sõnad.**
- **Kirjuta allajoonitud sõna kohale sama tähendusega sõna.**

LOE LÄBI MUINASJUTU 2. OSA.

Selle kolme kopikaga läks sulane nüüd rändama. Rändas, rändas, jõudis suurele maanteele. Seal tuli talle hiir vastu, palus:

"Pai külamees, laena mulle kopikas."

"Mis sa selle kopikaga teed?" küsis sulane.

"Üür on võlgu. Kui ma seda juba täna ära ei õienda, aetakse mu perekond pesast välja."

"Mis sa mulle laenu tasuks lubad?"

"Kui sul abi vaja on, tulen sind teenima."

Sulane mõtles, mõtles, otsustas viimaks:

„Leiba ja soola saan kahe kopika eest, mõdu pole tarvis, hea küll, annan pealegi ühe kopika hiirele, eks see oleks kurb kah, kui ta perekond pesast välja aetakse."

Ja andiski kopika hiirele.

Ülejäänud kahe kopikaga rändas sulane edasi. Teel tuli talle vähk vastu, palus:

"Pai külamees, laena mulle kopikas." "Mis sa selle kopikaga teed?" küsis sulane.

"Laste kooliraha on võlgu. Kui ma seda juba täna ära ei õienda, aetakse mu poisid koolist välja." kurtis vähk.

"Mis sa mulle laenu tasuks lubad?"

"Kui sul abi vaja on, tulen sind teenima."

Sulane mõtles, mõtles, otsustas viimaks:

"Leiba saan ühe kopika eest, mõdu ja soola pole tarvis, hea küll, annan pealegi teise kopika vähile. Eks see oleks hirmus kah, kui ta poisid koolist välja aetakse."

Ja andiski teise kopika vähile.

Ülejäänud ühe kopikaga rändas sulane edasi. Juhtus viimaks kokku sitikaga, kes hakkas kohe hõrdasti paluma:

"Pai külamees, laena mulle kopikas."

"Mis sa selle kopikaga teed?" küsis sulane.

"Naine on haige ja tohtrile pole millegagi tasuda," hädaldas sitikas.

"Mis sa mulle laenu tasuks lubad?"

"Kui sul abi vaja, tulen sind teenima."

Sulane mõtles, mõtles, otsustas viimaks:

"Leiba saan headelt inimestelt ka ilma rahata, mõdu ja soola ei ole tarvis, olgu nii, annan pealegi kopika sitikale. Eks see oleks ju kole küll, kui ta naisega midagi juhtuma peaks."

Ja andiski viimase kopika sitikale.

2. Vasta küsimustele täislausega.

6	
---	--

Mille jaoks oli hiirel raha vaja?

.....

.....

Mille jaoks oli vähil raha vaja?

.....

.....

Mille jaoks oli sitikal raha vaja?

.....

.....

LOE LÄBI MUINASJUTU 3. OSA.

Nüüd rändas sulane edasi ainsagi kopikata. Rändas kuu, rändas kaks, rändas kolmandagi kuu ja jõudis viimaks kuulsa kuninga õue.

Sellel kuulsal kuningal oli imeilus tütar, kes aga ialgi ei naernud. Sellepärast oli kuningas kuulutanud üle kogu riigi: kes ajab tütrele naeru peale, saab tütre endale naiseks ja poole riigi kaasavaraks. Ja sulane pani piibu põlema, istus maha ning mõtles: "Kopikat raha mul ei ole, kuningriiki tühja ju kah ristiks kaela ei tahaks, aga kurba piigat võiks siiski lõbustada."

Kui sulane oma matkaväsimuse oli põhjalikult välja puhanud, läks ta linnaservale ja hüüdis oma võlglasi, kes olid lubanud talle tarbe korral appi tulla. Kõigepealt lendas vurinal kohale sitikas, siis tuli suure jooksupäraga hiir ja üsna viimasena jõudis ähkides ning puhkides pärale vähk. Sulane andis sitikale pilli kätte, käskis mängida, vähi ja hiire pani aga tantsu lööma.

Kurblik kuningatütar kooris parajasti akna all kartuleid, vaatas seda rõõmutralli hulk aega pealt ja hakkas viimaks südamest naerma. Ja kuningas, kes sõi teise akna all kärjemett ja sularasva, kaks kasukat ülestikku seljas, hakkas kah naerma, ja kogu riigi rahvas hakkas niiviisi naerma. Ja sitikal oli hea meel, ja vähil ning hiirel oli kah hea meel, ja sulasel endal oli kah hea meel.

Siis tegi sulane imeilusa kuningatütrega pulmad. Ilma ainsa kopikata tegi pulmad mis pulmad. Ja oli päris ilma kopikata oma naisele hea mees ja kuningale hea väimees ja sitikale hea peremees ja hiirele ja vähile kah hea peremees.

Ja nõnda elab ta veel praegugi selle kuulsa kuninga lossis head elu. Ja sina elad kah head elu, kui sul on niisama hea süda nagu sellel sulasel, kes andis hiirele ühe kopika, vähile teise kopika ja sitikale kolmanda kopika, selle päris viimase, mis tal veel oli.

3. Mõtle ja kirjuta, kes võiks muinasjutus nii öelda.

8

- : Nüüd pole mul üldse enam raha.
- : See, kes ajab mu tütre naerma, saab ta endale
naiseks ja pool kuningriiki kaasavaraks!
- : Kuningriiki ei taha, aga kuningatütart võiks küll
lõbustada.
- : Küll ma tulin ikka kiire lennuga kohale!
- : Ma jooksin nii, kuidas jalad võtsid.
- : Kas ma olen viimane, kes kohale jõudis?
- : Küll on naljakas! Sitikas mängib pilli ja vähk
tantsib hiirega.
- : Nüüd pean ma imeilusa kuningatütrega pulmad.

8

4. Vaata näidist. Täida tabel.

nimisõna	omadussõna	tegusõna
<i>kiirus</i>	<i>kiire</i>	<i>kiirustab</i>
headus		
	valelik	
		rõõmustab
lõbu		

5. Kirjuta muinasjutu põhjal üks jutustav, küsi - ja hüüdlause.

6	
---	--

Jutustav lause

.....
.....

Küsilause

.....
.....

Hüüdlause

.....
.....

6. Jooni alla vanasõnad, mis sobivad selle muinasjutuga.

6	
---	--

Kes viimasena naerab, naerab paremini.

Heategu ei roosteta.

Kuidas teed, nõnda saad.

Käsi peseb kätt.

Lõpp hea, kõik hea.

Ühenduses peitub jõud.

LOE TEKST LÄBI JA TÄIDA ÜLESANDED.

Hiired on levinud närilised. Nende tüüpiline elupaik on mets. Hiired on pika peenikese saba ja lühikeste jalgadega tumedad kuni pruunikashallid närilised. Lühikestele jalgadele vaatamata on nad kiired ja kärmed. Varbad on varustatud tugevate küünistega, mille abil on võimalik ronida. Suus on hiirtel pikad kõverdunud peitlitaolised ja väga teravad lõikehambad, igas lõuapooles kaks. Purihambad on laiad, voldilise närimispinnaga. Niisuguste hammastega võib hiir närida nii igasuguse tugevusega toitu kui ka esemeid. Vaatamata kõva toidu ja esemete närimisele ei nürine lõikehambad, vaid hammaste erilise ehituse tõttu terituvad nad närimise käigus. Ka ei lühene hambad, kuna neil puuduvad juured

ja nad pidevalt kasvavad. Hiired paljunevad kiiresti, poegides aastas 3–5 korda. Korraga on pesakonnas 5–12 poega. Seepärast võib nende arv soodsates tingimustes kiiresti suureneda, kuigi hiirte eluiga on vaid 2–2,5 aastat. Pojad on algul pimedad ja karvadeta. Nägema hakkavad hiirepojad kahe nädala vanustena.

PÕLD - URUHIIR on lühikese saba ja lühikeste kõrvadega näriline. Toitub viljateradest, taimejuurtest, orasest, taimede rohelistest osadest, ka putukaist ja nende vastseist. Sügiseti võib põld - uruhiirt sageli viljarõukude ja põhukuhjade alt leida. Talvel närib ka puu- ja põõsastaimede koort. Talveks kogub 1,5–2 kg tagavarasid, eriti teravilja. Põldudel kogub alles lõikamata vilja: närib viljakõrre juurelt, eraldab viljapea ja viib selle oma pessa. Eriti hoolsalt on hiir toidutagavara kogumisega ametis pärast viljalõikust. Kogub ka rohttaimede lehti, varsi, juurikaid. Hiir on aktiivne kogu ööpäeva, kuid väljub urust sagedamini siiski öösel. Põld - uruhiir on hea uuristaja. Ta ehitab endale hargnevaid, hulga umbkäikude ja avadega urge. Käigud on maapinna lähedal, rajatud toiduotsinguil. Sügavamal on pesa ja toidutagavarad. Pesa teeb ta põllupeenrasse, kraavikaldasse, kuid ikka teraviljapõllu vahetusse lähedusse. Seest on pesa vooderdatud rohupuhmaga. Põldhiir ei maga talveund. Soojematel ilmadel lahkub ta talvel pesast.

KODUHIIR. Värvuselt esineb neid tumehallist pruunikashallini, vahel on ka kollaka tooniga. Suve veedab koduhiir osaliselt asulate lähedal põldudel, aedades, võsades. Talve saadavad mööda hoonetes. Massiline siirdumine hoonetesse algab esimeste külmade tulekuga. Toitub inimeste ja loomade toidust ning nende toidujäätmeist. Tarvitab nii loomset kui taimset toitu. Suvel toitub teraviljadest, rohttaimede seemneist, putukaist. Ka koduhiir kogub toidutagavara, kuid mitte suurel hulgal. Kõige aktiivsemalt tegutseb koduhiir öösel. Hoonetes sigib aasta läbi, poegides 5–6 korda aastas. Poegi on pesakonnas 5–8. Juba ühe kuu vanustena on pojad iseseisvad.

7. Täida loetud teksti põhjal lüngad.

18

Miks saavad hiired hästi ronida?

.....

Miks hiirte hambad närvides lühemaks ei muutu?

-
-

Mida said teada hiirepogade kohta?

-
-
-
-

Kui vanaks hiired elavad?

8. Täida tabel.

16

	koduhiir	põld-urahiir
Kus veedab ta talve?		
Millest toitub talvel?		
Millal on ta kõige aktiivsem?		
Mida söövad mõlemad hea meelega?		

9. Loe kutse läbi. Vasta küsimustele täislausetega.

Väga austatud hiir Hubert!

Oled oodatud meie pulmapeole, mis toimub
15. juulil 2012. aastal algusega kell 15.00 Alatskivi lossis
(Alatskivi vald, 60201, Tartumaa).

Pidu lossis kestab 5 tundi koos kehakinnituse,
mängude ja tantsuga.

Oma osalemisest anna palun teada hiljemalt 01. juuliks
telefonil 51 246 321.

Hermiine ja Peeter

1. Kuhu kutsuti hiir Hubert?

2. Mis aastaajal pulmad toimuvad?

3. Mitu kuud on pulmadest jõuludeni jäänud?

4. Mis riigis pulmad toimuvad?

5. Mis kell lõpeb pulmapidu?

6. Mida pulmas tehakse?

7. Mitu nädalat enne pulmi peab teatama oma osalemisest?

.....

8. Kas osalemiseks teatamise telefoni number on 51243621?

.....

10. Leia sõnadele sobiv tähendus.

16	
----	--

pruutpaar	väimees	pruudikimp	äiad	pruut	vanatüdruk	minia	peigmees
mesinädalad	lilleneiu	vanapoiss	mõrsja	ämmad	pulmapidu	loor	pruutkleit

Naine, kes ei abiellu -

Mees, kes ei abiellu -

Naine, kes abiellub – ehk

Mees, kes abiellub -

Tüdruk, kes hoiab pulmas külaliste kingitud lilli -

Need, kes abielluvad, on

Pruudil on seljas ja peas

Lilled, mida hoiab enda käes naine, kes abiellub -

Külalistele korraldatakse

Aeg, mil värskelt abiellunud on reisil -

Igast abiellunud naisest saab mehe emale ja isale

Igast abiellunud mehest saab naise emale ja isale

Emadest saavad ja isadest

11. Pane eelmise ülesande sõnad tähestikulisse järjekorda.

16	
----	--

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

LISAÜLESANDED

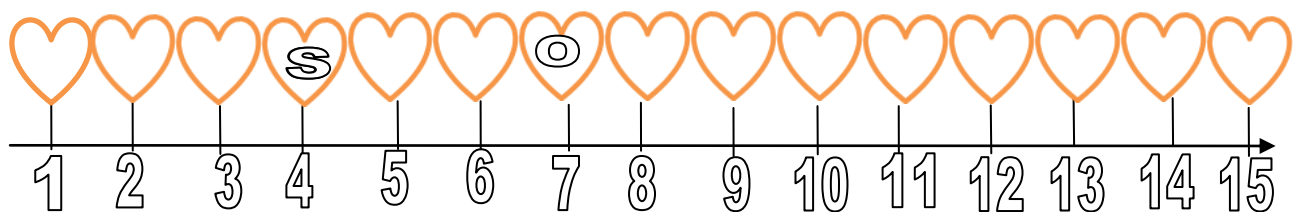
2

1. Järjesta sündmused.

	Ü	Sulasel oli hea meel.
	L	Sulane aitas hädalisi.
	E	Vähk ja hiir tantsisid sitika pilli järgi.
4	S	Rahad tõusid allika põhjast veepinnale.
	U	Sulane läks kolme kopikaga rändama.
	A	Sulane elab kuningalossis head elu.
7	O	Sulane rändas ilma rahata kolm kuud.
	S	Kogu kuningriigi rahvas hakkas naerma.
	H	Sulane kutsus oma võlglast kokku.
	I	Teine teenitud kopikas vajus allika põhja.
	A	Kuningatütar hakkas südamest naerma.
	N	Kuningas kutsus oma kurba tütart lõbustama.
	K	Sulane töötas ihnsa peremehe juures.
	D	Sulane tegi kuningatütrega pulmad.
	U	Esimene teenitud kopikas vajus allika põhja.

2. Kanna ajateljele sündmuse ees olev täht.

Kui tähed ajateljel on õiges järjekorras, saad teada, mis on elus kõige tähtsam.

Elus on kõige tähtsam,

3. Leia sõnasalatist samatähenduslikud sõnad, mis olid tekstis.**Ümbritse need joonega ja kirjuta punktiirjoonele õige sõna kõrvale.**

R	Ü	L	E	S	T	I	K	K	U	E
K	A	A	S	A	V	A	R	A	N	Ö
K	Ü	L	A	M	E	E	S	A	W	V
T	X	Ü	E	E	V	K	L	A	P	U
O	R	Ü	M	B	O	U	Q	I	T	R
H	Ä	R	D	A	S	T	I	M	A	I
T	N	I	J	G	A	P	V	S	O	N
E	D	M	Ä	L	K	U	R	T	M	A
R	A	E	N	H	I	D	F	A	H	L
L	M	Ü	K	E	P	J	R	Y	Ö	S
O	A	X	Z	P	O	O	M	L	B	H
U	T	Ö	S	A	K	I	T	I	S	L

peenraha -

veimevakk -

üksteise peal -

putukas -

teener -

kade -

tasu -

korterimaks -

haledalt -

kaebama -

arst -

võõras -

reisima -